

Validatie gaat over het verwachtingspatroon

In de vorige Land + Water werd stilgestaan bij het begrip Verificatie waarbij het handelde om het op objectieve wijze aantoonbaar maken van de eisen van de overeenkomst, waarbij steeds naar de project specifieke context van het contract moet worden gekeken. Bij het begrip validatie is dat niet anders.

Zo wordt validatie ook genoemd in de NEN 9001 en 9000 die ten grondslag liggen aan § 19 GC 2005. In de laatste norm wordt onder 3.8.13 een definitie gegeven. Bij validatie handelt het dan om de bevestiging door de levering van objectief bewijs dat aan de eisen voor een specifiek beoogd gebruik of toepassing is voldaan.

In de ISO/IEC 15288, die van toepassing kan worden verklaard bij een project op basis van Systems Engineering (SE), wordt het validatieproces nader omschreven in § 6.4.8. Het doel van het validatieproces is dat er objectief wordt aangetoond dat een werkend systeem wordt geleverd dat voldoet aan de eisen van stakeholders en dat het beoogde gebruik in de beoogde operationele omgeving wordt bereikt. Het begrip stakeholders is uitermate relevant. In het CROW Handboek wordt de definitie gehanteerd dat een stakeholder een partij is die een recht heeft in, of een belang heeft bij, een systeem. Een GC-contract wordt doorgaans bilateraal gesloten: er zijn slechts twee contractpartijen: de opdrachtgever en de opdrachtnemer.

IN 'T KORT - Validatie

Validatie is het achteraf aantonen dat aan de verwachtingen is voldaan

Het bewijs moet objectief worden geleverd

De klantwensen dienen te worden gebaseerd op eisen

De opdrachtgever is verantwoordelijk voor zijn eisen

Klantwensen

Als echter gekeken wordt naar de term Validatie, moet dus worden geconstateerd dat hier een opgave ligt voor de aanbesteder slechts dan een werk in de markt te zetten, indien alle belangen en wensen van stakeholders zijn opgehaald. Gedacht kan worden aan interne stakeholders als een afdeling beheer of locatie manager. Bij externe stakeholders handelt het dan om bijvoorbeeld bewoners of gebruikers die geen contractuele relatie met de opdrachtgever hebben.

Het bovenstaande (kritieke) proces wordt bij opdrachtgevers ook geduid als het ophalen van klantwensen. Die klantwensen worden vervolgens vertaald in eisen van de overeenkomst, waarvoor de opdrachtgever ingevolge paragraaf 3 lid 3 GC verantwoordelijk is. Wederkerig mag van een inschrijver worden verondersteld dat deze al in de tender actief de processtappen heeft doorlopen, zoals beschreven in Land + Water 4-2021, om te komen tot een verificatiematrix, waarna als sluitstuk een validatieplan kan worden opgesteld. Hierbij dient ruime aandacht aan stakeholdersmanagement te worden besteed en moet worden beschouwd of en zo ja welke informatie inschrijver nog nodig denkt te hebben. Hier heeft de gulden regel van de GC informatie te gelden: een opdrachtgever is alleen verantwoordelijk voor de juistheid van de versterkte informatie, niet voor de omvang.

Verschil V&V

Resumerend kan gesteld worden dat verificatie betekent dat in objectieve zin wordt aangetoond dat voldaan wordt aan de eisen. Iets is

in abstracto goed gemaakt. Validatie gaat daarentegen verder en vraagt bewijs dat 'het goede' is gemaakt, omdat voldaan moet zijn aan de verwachtingen van de stakeholders. Het validatieproces vindt in tijd dus altijd later plaats dan verificatie. Het is in het belang van partijen dat discussies achteraf worden vermeden. Het Basisboek SE in de bouw stelt dan ook terecht dat de oorzaak hiervan doorgaans ligt in het feit dat er dan vaak geen goede vertaalslag is gemaakt van de verwachtingen van de stakeholders naar het programma van eisen (PVE).

Het zou dan kunnen gebeuren dat daar waar een interne stakeholder in het kader van validatie blijft volhouden dat niet aan zijn verwachtingen werd voldaan, de opdrachtgever een wijziging uit hoofde van § 14 GC moet opgedragen met als reden dat de klantwens precontractueel niet als eis werd geformuleerd. Verwezen wordt nog naar een vonnis van de Raad van Arbitrage d.d. 10 juli 2018; geschilnummer 35.706. Hier handelde het om een eis dat het afleverdossier bij afronding van een betaalpost ook het V&V dossier diende te bevatten en opdrachtnemer op basis van het verzamelde bewijs moest beoordelen, vaststellen en verklaren dat aan de eisen was voldaan. In rechtsoverweging 113 en 114 oordeelde de arbiter dat de wijze van toetsen en aantonen, limitatief was vastgelegd. Een hertoetsing op basis van nieuwe inzichten als door opdrachtgever gewenst kon dan ook niet aan de orde zijn.

Pieter de Vries is consultant bij Kpieto!; Fabian de Jong is consultant bij SE Coach.